

5. Umělecké řemeslo- užité versus
volné umění.

6. Design - od počátků po současnost.

1. Seřadte židle od nej pohodlnější po nejméně.
2. Seřadte židle od nejtrvanlivější po nejméně.
3. Seřadte židle od nejlevnější po nejdražší.

A

B

C

D

Co je to dobrý design?
Popište dobře navrženou židli.

Literatura

KOLESÁR, Zdeno. *Kapitoly z dějin designu*. V českém jazyce vyd. 2., dopl. a rev. Překlad Kateřina Křížová, Lucie Vidmar. V Praze: Vysoká škola uměleckoprůmyslová, 2009. T. ISBN 978-80-86863-28-3.

RILEY, Noël (ed.). *Dějiny užitého umění: vývoj užitého umění a stylistických prvků od renesance do postmoderní doby*. Praha: Slovart, c2004. ISBN 80-7209-549-8.

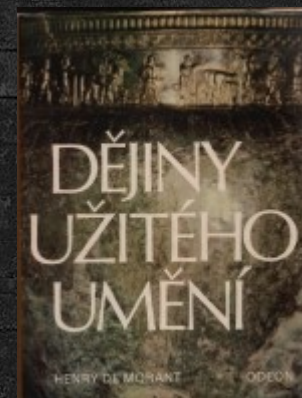

Literatura

MORANT, Henry de, Gérald
GASSIOT-TALABOT a Josef HOBZEK.

*Dějiny užitého umění od
nejstarších dob po současnost.*

1. vyd. Překlad Zdeněk Váňa,
Květa Reichertová, Jana
Seifertová. Praha: Odeon, 1983.

Užité/ aplikované/ dekorativní umění

- základní význam užitkovosti
- bývá odlišovaného od volného umění
- mohou to být jedinečná díla z drahého materiálu i předměty sériově vyráběné
- mimo užitnou a estetickou funkci obsahuje další: bohoslužebnou, reprezentativní, ideologickou...
- těží z architektury, malířství, sochařství, grafiky (stylově a slohově podmíněné) → sféra hmotné kultury

- Užité umění

1. Umělecké řemeslo

2. Umělecký průmysl

Užité versus volné umění?

Umělecké řemeslo je obor lidské činnosti, které ručně vyrábí umělecky hodnotné předměty nebo umělecky doplňuje již hotové předměty či stavby. Na rozdíl od běžného řemesla je k jeho provozování potřeba umělecký talent a dovednosti. Od tzv. „velkého“ umění, tedy volného malířství a sochařství a architektury, se liší tím, že výrobky uměleckého řemesla mají konkrétní účel, buď samostatný (např. předměty denní potřeby) nebo jako součást zejména architektury.

Umělecké řemeslo

A dělíme podle hmot

Kámen

Sklo

Keramika

Kovy, drahé kovy

Dřevo

Kůže

B dělíme podle technik a odvětví um. řemesla

Úkol: Vypište, co nejvíce odvětví uměleckého řemesla

Úkol: Vypište, co nejvíce odvětví uměleckého řemesla

umělecké kovářství

umělecké zámečnictví

kamenořeznictví

umělecké štukatéřství

hrnčířství (keramika)

sklářství

vitráž

řezbářství

písmomalířství

zlatnictví

Umělecký průmysl

- Má přestupně ve velkých císařských dílnách v Byzanci, dále se vyvíjí v 16. a 17. století v rámci manufakturní výroby. Manufaktury mají buď své návrháře nebo pracují podle návrhů slavných umělců (P.P. Rubens)
- V 19. stol hnutí obrody řemesel W. Morris

Co je to design?

Design lze definovat jako intelektuální činnost zaměřenou na definování vztahu mezi formou a funkcí užitečného předmětu.

DESIGN

název DESIGN pochází z anglického slova, které znamená NÁVRH

Postupně se vžil jako název pro celý obor, který je na principu navrhování založen a který zasáhl téměř všechny sféry lidské činnosti.

DESIGN je v každém předmětu denní potřeby, na pracovištích, v dopravních prostředcích a v neposlední řadě i v životním stylu a kultuře našeho prostředí.

Dnes, kdy je technický standard výrobků prakticky srovnatelný, stává se významným prvkem rys odlišnosti, dávající produktu exkluzivitu, a to má možnost a moc ovlivnit designér v kontextu s ostatními vývojovými profesemi.

DESIGN

Koncepce designu se většinou vztahuje k tvorbě předmětů s praktickou funkcí a estetickými charakteristikami, které vychází ze souboru společenských a ekonomických okolností.

Zahrnuje obsáhlou oblast tvorby od drobných předmětů až po velké architektonické systémy.

Design je multidisciplinární obor v němž se integrují konstrukční a vědecké disciplíny s estetickou a výtvarnou činností.

Design výrobek odlišuje od konkurence a firmy si svůj design právně chrání a inovativní konstrukční řešení patentují. (značka ® right a © copyright)

Design zásadně ovlivňuje prodejnost výrobku, kladně ovlivňuje estetické cítění spotřebitelů a tím přispívá

Trocha historie

První uměleckoprůmyslové muzeum bylo založeno roku 1852 v Anglii, jeho vedením byl pověřen Sir Henry Cole, který měl na starost i reformu designerského školství v Británii. Původní název muzea byl Museum of Manufactures, později přejmenováno na Museum of Ornamental Art a dnes je známe jako Victoria and Albert Museum. Jeho posláním bylo pozvednout a zkvalitnit průmyslovou výrobu. Za tímto účelem shromažďovalo kvalitní předměty, vzorníky, technickou a jinou literaturu..

Uměleckoprůmyslové museum v Praze www.upm.cz bylo založeno Pražskou obchodní a živnostenskou komorou v roce 1885.

Kritéria designu:

Úkol: pokuste se vymyslet, co nejvíce kritérií designu.

Kritéria designu:

Inovativní

hledání nových řešení, originalita (nový nebo zlepšený výrobek, nový nebo zlepšený provozní postup používaný v průmyslu nebo obchodu)

Estetická

forma a obsah, tvar, měřítko, proporce, kompozice, vztah detailu k celku, kompaktnost, barevnost, povrchová úprava, grafika (provozní a informační značky)

Technická

věda a výzkum, materiály, technologie, konstrukce

Funkční

ergonomie, užitná hodnota (funkce), trvanlivost, pasivní a aktivní bezpečnost, logická struktura výrobku - tvar se řídí funkcí

Kritéria designu:

Ekonomická

marketingová strategie, efektivnost, materiálové náklady, náklady na vývoj a výzkum, náklady na výrobu a logistiku, koncová cena

marketingové strategie:

orientace na výrobek

- zlepšení kvality, exkluzivity

orientace na produkci

- efektivita (sériová výroba) větší množství = nižší cena

orientace na prodej

- výrobek podporovaný reklamou

orientace na zákazníka

- průzkum trhu, zjišťování potřeb a přání populace

Kritéria designu:

Ekologická

stopa CO₂, recyklace, ekologická zátěž:
materiál

- znečištění životního prostředí
- obnovitelnost
- životnost výrobku a výběr materiálu
- recyklace (snadná demontáž pro recyklaci)

energie

- stopa CO₂
- efektivnější využívání energie

Historická

historický kontext - návaznost na přechodí produkty, tradice, záměrné využití retro prvků a návaznosti na historii

Psychologicko-sociologická

trendovost, emotivní vazba ke značce nebo výrobku, lidská individualita,

rozvoj hodnot (sociální, ekologické, kulturní)

Kritéria designu:

Design můžeme chápat i jako hledání optimalizace spokojenosti spotřebitelů

a ziskovosti firmy tvořivým využíváním hlavních prvků designu, tj.:

funkce

kvalita

trvanlivost

vzhled

náklady

Tři možnosti řešení designu:

- 1 Vylepšení tvarové, materiálové či funkční v rámci určité technické koncepce (obecné funkční konfigurace).
- 2 Nová technická koncepce v rámci daného systému (nové řešení obecné funkční konfigurace).
- 3 Zcela nové řešení celého systému.

Příklady:

Ad. 1 Vylepšení tvaru karoserie (facelift) automobilu, zdokonalení ovládacích prvků, atd. **Tyto úkoly řeší designér nejčastěji, nejvíce se řídí dobovým vkusem.**

Ad. 2 Nová koncepce odpružení, prostorového členění interiéru, atd. **Méně častý úkol, který je více technického než estetického charakteru.**

Ad. 3 Nové řešení systému individuální dopravy, jehož zavedením by se automobil jako celek stal zastaralým. **Toto řešení je nejnáročnější a také nejméně časté.**

Metodologické problémy dějin designu

Nejasný obsah pojmu design, existuje mnoho různých definic předmětu výzkumu. S tím souvisí výběr artefaktů, kterými se konkrétní badatelé zabývají.

Design využívá informace a pracovní postupy vědeckých, technických i uměleckých disciplín, proto je jeho výtvořiny možné poměřovat různými kritérii.

Obor dějin designu se začal formovat kolem poloviny 19. století, rozvíjí se především v rámci dějin umění.

V jeho nejranější fázi byla využívána k hodnocení především umělecká kritéria převzatá z dějin umění. Jejich aplikace je však v mnoha ohledech problematická.

Existuje vícero koncepcí dějin designu, které jsou vytvářeny s ohledem na dominantní funkci zkoumaných předmětů (ekonomický nástroj, technický...).

Kapitoly, kde se uměleckému řemeslu a designu věnujete

Bauhaus

Art and Crafts

Thonet

Český kubismus

Secese

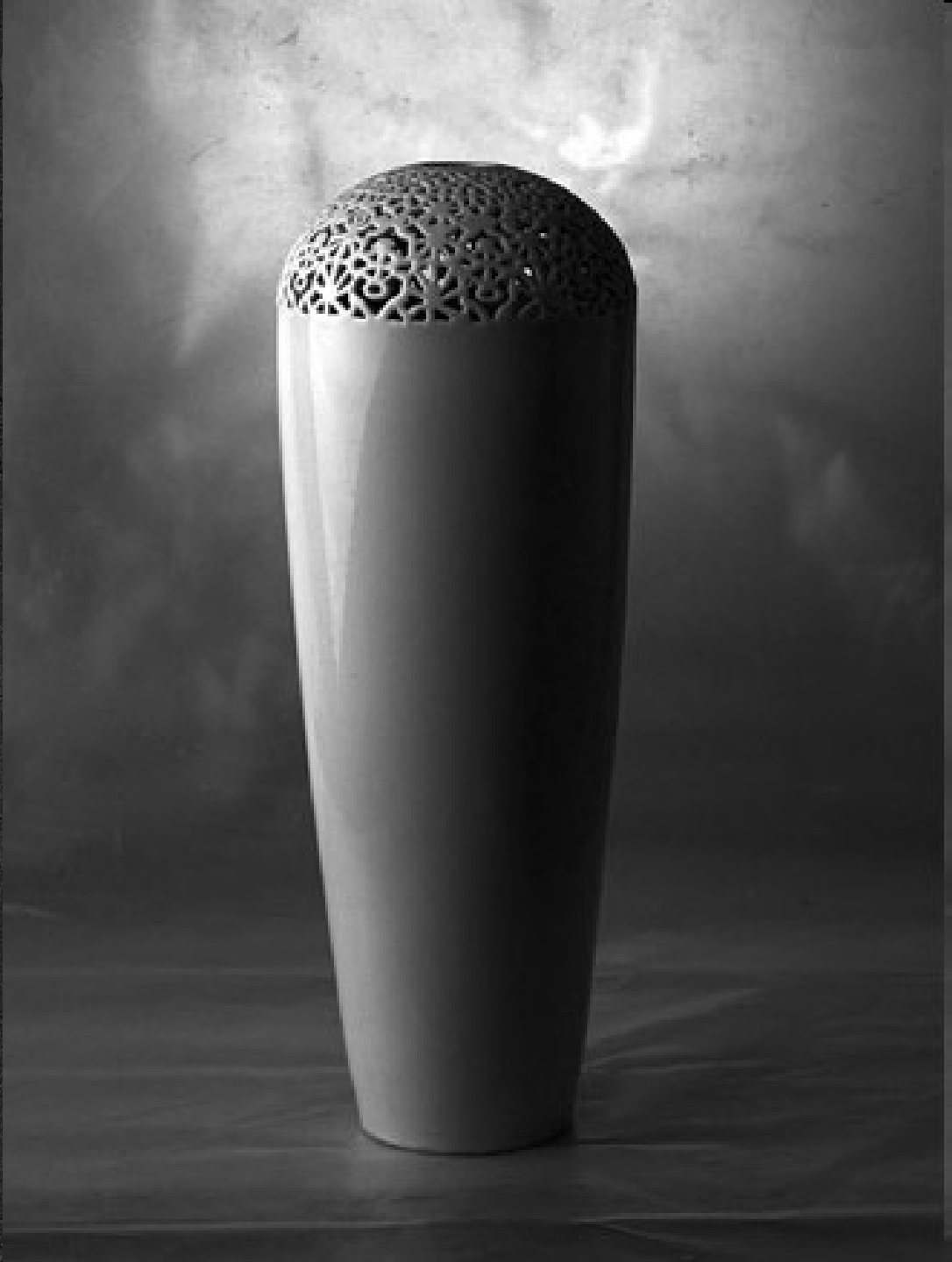

Úkol. Přiřaďte k jednotlivým ikonám designera

Více na: <http://www.czech100.com/?lang=cz>

1

1. MILAN KNÍŽÁK, ŽIDLE SOFTHARD, 1974
2. DAN PIRŠČ, VÁZA FILIGRÁN, 2002
3. LADISLAV SUTNAR, porcelánový čajový servis, 1929-1932
4. MAXIM VELČOVSKÝ, DIGI CLOCK, 2002
5. PAVEL JANÁK, DÓZA S VÍKEM, 1911
6. KAREL TEIGE, MĚSÍČNÍK RED, 1928
7. LIBUŠE NIKLOVÁ, HRAČKA KOCOUR, 1963

Užité umění a design mimo školu:

Uměleckoprůmyslové muzeum v Brně – stálá expozice

(období středověku po počátek 20. století.)

- Výukový program Truhla versus Ikea a Sedm stylových období
- http://www.moravska-galerie.cz/media/1698153/a5_ss.pdf

Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze

- Edukační programy k expozici Český kubismus